

Esteve Solana Vilella

**El Treball en Xarxa en l'Àmbit de l'Atenció a les Persones
Sense Llar a la Ciutat de Tarragona**

Treball de Final de Grau dirigit pel Sr. Llorenç Viña Mascarell

Grau de Treball Social

UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI

Tarragona, juny del 2021

Motivació

Tal com es veurà, l'article està fortament enfocat al col·lectiu de les persones sense sostre. Això és degut a que durant la realització de les pràctiques universitàries a Càritas Interparroquial de Tarragona hi he tractat força. No només em refereixo a que he tractat personalment amb moltes persones que formen part del col·lectiu, sinó que també ha estat una temàtica molt vigent des del punt de vista tècnic/professional. He conegut molts projectes, serveis i entitats destinats a ells de la ciutat de Tarragona, dels quals no en tenia consciència prèviament. Al treballar amb casos d'usuaris pertanyents a aquest, m'adono que és un col·lectiu del que no n'havia parlat gaire (ni a la universitat ni a fora) i, al veure a les pràctiques que realment m'interessava, vaig decidir que volia vincular-ho al TFG.

En un inici, la meua idea era analitzar quina resposta es dona des de l'administració (i des d'altres institucions del tercer sector a banda de la que m'ha acollit) a aquesta realitat, és a dir, realitzar un estudi de quins eren els recursos dels que disposava la ciutat per oferir a les persones sense sostre per tal de fer-ne un anàlisi posterior. Ara bé, vaig adonar-me ràpidament que el meu criteri no seria suficient per emetre'n un judici, així que (amb el consell del meu tutor del treball) vaig decidir donar-li un altre enfocament: establir la diana al treball en xarxa existent entre les entitats, institucions, projectes i serveis que treballen amb el col·lectiu. Vaig decidir que seria més interessant i enriquidor estudiar aquest factor.

Resum

Sabem que el treball en xarxa és vigent en l'atenció a les persones sense llar a la ciutat de Tarragona; l'existència de la Xarxa d'Atenció Integral a les Persones sense llar de Tarragona n'és una prova en si mateixa. Però de quina manera s'aplica aquest treball? Quines entitats en formen part? Quins serveis s'ofereixen? Aquest article busca donar resposta a aquesta i d'altres qüestions, com ara saber quins beneficis aporta aquesta classe d'organització entre entitats, serveis i recursos. No obstant, incidirem també en la conceptualització del sensellarisme i del terme del treball en xarxa. Els importants canvis que ha patit la manera de veure el col·lectiu ha permès enfocar-ne l'atenció de manera més sofisticada o integral (actualment es considera "persona sense llar" a persones en un ventall més ampli de situacions que anys enrere) i en l'estat de la qüestió pel que fa al fenomen del sensellarisme a nivell europeu, espanyol i català.

El treball en xarxa presenta un seguit de característiques que es converteixen en barreres, com ara la manca de formació en el treball comunitari per part de la majoria dels professionals que la integren, la diversificació de metodologies i punts de vista o la "lentitud" en què es creen fortes sinergies entre entitats/projectes/professionals.

Abstract

We do know that networking can be found in homeless care in Tarragona city. There is an important coordination between several entities from the same sector called XAIPSELLT. Its existence proves itself that the network exists. But that doesn't answer the next questions: how does the network apply? Which are the entities that we can find on the XAIPSELLT? What services do they offer to users? With this article we want to answer all these questions, but also research about the benefits of the network. In addition, we will conceptualize the term itself and we will talk about the status of the homeless issue (from the european level to the catalan level).

Networking has several important difficulties, such as the lack of community working formation between the professionals that participate on the XAIPSELLT, the different methodologies that they use or the slowness to forge synergies between the different projects, entities and professionals.

Paraules clau

Sense sostre, sense llar, treball en xarxa, exclusió social, vulnerabilitat

INTRODUCCIÓ:

Aquest article es focalitza, principalment, en el col·lectiu de les persones sense sostre que viuen a la ciutat de Tarragona i en les entitats que les atenen. Concretament, l'estudi es dirigeix al treball en xarxa que es produeix entre aquestes i entre els seus respectius serveis i/o professionals. Es vol fer èmfasi en la intercomunicació entre els diferents tècnics i institucions que s'hi dediquen. Ara bé, no podem parlar-ne sense tractar abans el fenomen de les persones sense llar en si, com ara l'evolució en la percepció que se'n té. Cal tenir clar que l'estudi sobre el treball en xarxa es farà en el context de la ciutat de Tarragona.

L'atenció que es realitza des del Treball Social comporta, en tots els seus àmbits, una gran responsabilitat per part dels professionals. De la mateixa manera que altres professions que impliquen la intervenció en la vida dels seus respectius usuaris, el Treball Social incideix en la vida de les persones amb el clar objectiu general d'aconseguir un benefici en la qualitat de vida d'aquestes (es busca solucionar problemàtiques, dotar de recursos, proporcionar orientació, informació...). Tenir un objectiu general tan marcat i clar no impedeix que es puguin cometre errors que desemboquin en males intervencions o negligències, directament. Cada professional implicat en un cas té aquesta responsabilitat i ha de ser conscient que les seves actuacions tindran conseqüències sobre les vides de les persones ateses.

D'aquesta manera, quan parlem de treball en xarxa ens adonem que ja no és sols un únic professional l'implicat, sinó diversos els quals comparteixen aquestes responsabilitats. I no només això, en el marc del treball en xarxa també entren en joc nous factors a tenir en compte que impliquen noves responsabilitats. Estem parlant de la responsabilitat d'efectuar intervencions basades en la intercomunicació i la coordinació entre tècnics. Una mala gestió d'un d'ells pot perjudicar la qualitat dels serveis oferts o, fins i tot, causar uns efectes i resultats no desitjables. Per tant, el treball en xarxa amplia els deures d'aquells que el practiquen. Aquest és el motiu pel qual aquest tipus de treball

suposa una responsabilitat comuna que va més enllà de les actuacions individuals de cada professional.

El col·lectiu de les persones sense llar es troba en una situació de molta vulnerabilitat (en una de les màximes expressions de l'exclusió social) i requereix una intervenció a nivell integral.

Així doncs, i en resum de tot allò expressat en els paràgrafs anteriors, la hipòtesi de partida d'aquest article és la següent: La manera en què s'aplica el treball en xarxa repercuteix directament en la qualitat dels serveis que es presten als usuaris; una mala coordinació entre serveis/entitats que tracten un mateix cas pot fer menys efectives les seves intervencions. Pel contrari, un adequat treball en xarxa permet unes atencions més integrals.

També ens plantejem com a objectius esbrinar si les entitats que treballen en xarxa a la ciutat (i que treballen amb el col·lectiu de les persones sense llar) presenten algun nivell d'interdependència entre elles, com s'organitzen i comuniquen i d'on en sorgeix l'aplicació. De manera molt més general, també volem saber si el treball en xarxa és o no útil i rendible, és a dir, si tot allò que aporta és realment més de tot allò que costa.

La metodologia emprada per abordar l'objecte d'estudi serà la següent: per una banda, es farà una recerca d'informació emprant fonts fiables i oficials de les diverses institucions implicades i sobre estudis previs de la qüestió i, per l'altra, es realitzaran entrevistes amb professionals i responsables de diverses institucions i/o projectes per tal d'obtenir una visió directa i realista. Per aconseguir aquesta visió, les entrevistes es realitzaran des d'un enfocament totalment qualitatiu, per tal d'obtenir una interpretació de la realitat per part dels professionals i els implicats.

1. Marc Teòric

1.1. Estat de la qüestió. El repte de quantificar la problemàtica: una aproximació europea, espanyola i catalana

Realitzar un recompte de persones sense llar a nivell europeu és una tasca impossible. La manca d'un criteri compartit entre els estats membres a l'hora de comptabilitzar-los n'és la causa. Així doncs, actualment no existeix una xifra "oficial" o, si més no, fiable a tenir en compte. En comptes d'això, tenim l'informe realitzat per l'*European Federation of National Organisations Working with the Homeless* conjuntament amb la fundació francesa **Abbé Pierre** (FEANTSA, Abbé Pierre, 2020) que calcula que uns 11 milions d'habitants europeus viuen al carrer. A més a més, gràcies a l'informe de Condicions de Vida a Europa realitzat a càrrec de l'**Oficina Estadística de la Unió Europea** (Eurostat, 2019), sabem també que el nombre de residents de la Unió Europea que es troben en situació d'exclusió social gira vora els 118 milions de persones. Com ja sabem, el fenomen del sensellarisme va de la mà de l'exclusió social. De totes maneres, en parlarem més endavant.

Malauradament, a Espanya tampoc es fa un recompte anual. L'**Institut Nacional d'Estadística** (INE, 2018) va realitzar una enquesta dirigida a les persones sense llar del país. D'aquesta en podem extreure tot un seguit de dades rellevants sobre el tema. En primer lloc, trobem una aproximació al nombre total de persones sense llar d'Espanya ateses en centres d'allotjament. Estem parlant d'unes 18.000 persones de mitjana diària. Recalcar que aquí faltaria sumar el nombre d'individus sense llar que no han passat per centres tècnics o d'allotjament i que, per tant, el nombre total d'individus pertanyents a aquest col·lectiu és superior i no se sap amb claredat. És important tenir clar que aquestes dades no són, per tant, absolutes, i s'han de tenir en compte només com a guia. El total de la població espanyola l'any 2018 era de 46,66 milions de persones (Banc Mundial, 2018). Com a informació addicional (però no tan recent) tenim l'enquesta realitzada per l'INE (2012), on observem que gairebé 23.000 persones sense llar van passar per centres tècnics situats arreu de del país.

Segueix sense ser una dada absoluta, ja que sols té en compte una part del col·lectiu.

A més, també l'any 2012 es va comptabilitzar que el 80% de les persones sense llar del país eren homes i que l'edat mitjana era de 42,7 anys. En més del 80% dels casos la persona no té parella ni està casada. També tenir en compte que gairebé la meitat son persones d'altres països ja que, pel que fa a la nacionalitat, al comparar el percentatge de nacionals amb el d'estrangers veiem que no hi ha una diferència precisament abismal: 54,2% i 45,8%, respectivament (Cabrera i Rubio, 2008).

Seguint el fil d'aquesta manera de comptabilitzar (és a dir, només tenint en compte aquells que han passat per centres) les comunitats que més n'acullen són, per ordre de més usuaris a menys, Catalunya, la Comunitat de Madrid i Andalusia (INE, 2012). Aquestes dades s'han de tenir en compte tenint ben present el següent fet: als territoris on més s'inverteix en atenció a les persones sense llar i, per tant, on la seva infraestructura és més gran i complerta, la problemàtica del sensellarisme sembla fer-se més visible que en altres zones on no es tenen tant en compte. Així doncs, les dades no són pas falses, però analitzar-les fora de context pot portar a interpretacions errònies.

Concretament a Catalunya, tenim les dades proporcionades per l'**Estratègia Catalana** (projecte cofinançat pel Fons Europeu), les quals indicaven l'any 2017 que 5.571 individus viuen al carrer (alguns només pernocten en albergs durant la nit). També ens indicaven que 20.465 persones viuen en habitatges que no es consideren segurs, tenen una ordre de desnonament o bé es troben en una situació de risc dins l'habitatge. Un total de 21.916 viuen directament en habitatges inadequats sense disposar dels serveis mínims que s'espera en una vivenda (IDESCAT, 2017).

Molts països europeus deixen en mans dels governs municipals les competències en la creació de polítiques d'atenció a les persones sense llar, els quals han anat creant serveis i sortides d'emergència de caire temporal (albergs, centres residencials, seguiment...) els quals s'han anat afegint a la cartera de

recursos relacionats amb l'allotjament social (Sales, 2016). Així doncs, les entitats i serveis destinats al col·lectiu en qüestió estranyament actuen sota uns mateixos criteris, tot i estar finançats pel mateix Estat (Bachiller, 2010).

1.2. Evolució del fenomen i de la seva percepció amb el pas dels anys

Proseguirem tractant el concepte del mateix col·lectiu. Què entenem per “persona sense llar”? La manera en què s'entén aquest fenomen s'ha anat modificant al llarg dels anys. Anys enrere, només es considerava part d'aquest col·lectiu a aquells que vivien i pernoctaven literalment al carrer. Cal tenir en compte que aquest és un concepte que varia segons les característiques socioeconòmiques de la regió. Tal com succeeix amb el concepte de la pobresa, el nivell de vida general d'un territori en modifica la seva percepció. L'evolució de la societat fa evolucionar amb ella la noció que es té d'aquests conceptes (Panadero i Vázquez, 2012).

En el cas de molts dels països europeus, com el nostre, la visió capitalista de la societat ha xocat fortament amb els models d'estat del benestar durant les últimes dècades i s'ha donat gran importància a la competitivitat i a la producció, mentre la protecció social semblava quedar en segon pla i es veia clarament afectada (Romero, et al., 1992). El capitalisme, en més o en menys mesura, sempre intensifica les diferències socials i facilita l'aparició de situacions de marginalitat. Aquest és un fet que afecta fortament i amb més notorietat als països més pobres (Castells, 2000). Per tant, aquest sistema econòmic facilita els processos de vulnerabilització d'alguns membres de la societat, ja que la vulnerabilitat no és una fragilitat irreversible i “innata” dels individus, sinó que és una condició produïda de manera històrica i social (Rey, 2020). Rey (2020) també ens diu que si no ho entenem així, propiciem que l'administració pública incompleixi part de les seves obligacions, ja que és molt fàcil dir que alguns col·lectius són vulnerables i per això estan en una situació més desfavorida. Les persones sense sostre posen èmfasi en els errors pertanyents als sistemes de protecció social i al poc que se'ls té en compte pel que fa a les polítiques

relacionades amb l'habitatge, les quals deixen de banda la garantia de drets i donen preferència al lliure mercat (Sales, 2016).

Per sort, actualment s'ha aprofundit molt més en el tema i ja no es tracta d'una manera tan simplificada. No tenir llar significa no disposar d'un allotjament adequat i permanent que doni a l'individu un marc estable de convivència (Avramov, 1995). Amb definicions com aquesta, podem percebre el fenomen del sensellarisme des d'una perspectiva més ampla. Fixem-nos que Avramov ens parla "d'allotjament inadequat", donant a entendre d'aquesta manera que el perfil d'una persona que viu i pernocta sempre pels carrers no és representatiu del fenomen en la seva totalitat.

Organitzacions com la Federació Europea d'Organitzacions Nacionals que Treballen amb les Persones Sense Llar (FEANTSA), la qual centra les seves accions a favor d'aquest col·lectiu, han permès establir una visió molt més complexa i realista de la realitat d'aquestes persones. Tot i que avui en dia és pràcticament impossible elaborar un perfil de persona sense llar que representi de forma homogènia a tot el col·lectiu (ja que les circumstàncies i característiques de cada un d'ells depèn d'un ampli ventall de variables), si ens basem estrictament en l'accés a l'habitatge, sí que podem establir uns grups concrets. De fet, l'ONG que acabo d'anomenar és responsable de la creació d'una categorització pròpia que es denomina ETHOS, essencial per entendre el fenomen.

Persones sense habitatge	És el cas de les persones que viuen a la intempèrie, així com aquells que pernocten en allotjaments temporals d'emergència, com ara els albergs.
Persones que no disposen d'un habitatge propi i que resideixen o	És el cas de les persones que es troben en centres d'acollida, centres

pernocten en institucions especialitzades en les seves circumstàncies personals.	penitenciaris, centres sanitaris, centres de salut mental...
Persones que resideixen en habitatges que suposen un perill per a la seva seguretat.	És el cas de les persones okupes i de les persones que conviuen amb altres persones que impliquen una amenaça de violència.
Persones que viuen en habitatges inadequats	Els habitatges inadequats són aquells que no compleixen les característiques per ser considerades habitables, ja sigui per les seves males condicions, l'excés de persones que hi viuen, etc... Viure en un automòbil també es podria considerar formar part d'aquest grup.

Taula 1. FEANTSA

Un sistema de categorització com aquest fa notòria la necessitat de realitzar les intervencions i aportacions des d'un punt de vista integral pel que fa a la diversitat de situacions que existeixen. És per això que cal allunyar-se de la visió pròpia dels anys 90 vigent des de l'expansió dels Estats del Benestar que tractava el món del sensellarisme des de la seva part més visible: la que es veu als carrers (Sales, 2016). Si a aquest fet se li suma la percepció d'aquests individus com si patissin algun tipus de patologia social, queda clar que qualsevol intervenció i aproximació que vulgui fer-se serà millorable o, fins i tot, qüestionable.

Però tot i l'existència d'una conceptualització i uns estudis que aporten una visió molt més profunda del fenomen, no s'ha eliminat l'estigmatització del col·lectiu per part de la ciutadania en general. Generalment, els estigmes se'ls relaciona amb la inclusió de persones a col·lectius amb connotació negativa. Ara bé, tal

com ens diuen Laurenson i Collins (2007) l'estigmatització pot arribar a tenir dues cares. Pot generar un percepció completament negativa que situa al col·lectiu en una posició "d'inferioritat" o de rebuig, però també pot generar sentiments de compassió cap a ells quan se'ls percep com a individus altament vulnerables i privats d'autonomia. És força extens entre la població el prejudici que defensa que aquells que es troben en una situació de greu exclusió social, com les persones sense llar, s'hi troben degut a problemes de consum o decisions personals i errònies de la vida (Sales, 2014).

I com evoluciona el fenomen? És important conèixer si el nombre de persones sense llar es veu reduït o ampliat progressivament o si, pel contrari, es troba en una situació d'estabilització. Doncs la realitat és que és un fenomen que no deixa de créixer i que es presenta amb una major intensitat en les ciutats (Sales, 2020). Per tant, és important dirigir esforços cap a aquesta realitat i no restar-li importància. El nivell de protecció social que s'ofereix actualment sembla no ser capaç d'aturar l'augment de casos i és essencial que totes aquelles intervencions i atencions que es realitzen es facin de qualitat i amb criteris professionals, tant si provenen de l'administració pública com si ho fan des d'entitats privades, ja que, en cas contrari, podria agreujar una situació que ja presenta un creixement constant.

1.3. Model d'intervenció en el sensellarisme a Tarragona

Com ja sabem, el fenomen del sensellarisme és una problemàtica present a nivell global. Afecta a tots els països del món, però és impossible abordar-la a nivell internacional, ja que cada nació disposa de les seves particularitats i dels seus recursos. Així doncs, és necessari abordar aquest tema des d'una perspectiva centrada en un territori més concret i reduït. De fet, sempre que es disposi dels mitjans necessaris, els serveis i recursos s'haurien de crear a nivell local. És aquí on el paper dels municipis esdevé realment rellevant. És el cas de Tarragona, la qual disposa d'amplis recursos propis destinats a la mateixa ciutat en aquest camp.

A partir de l'any 2016, l'Ajuntament de Tarragona dóna una major importància al fenomen del sensellarisme. Es considera prioritari en les polítiques socials. No és que abans no es tingués en compte, ni molt menys, però aquesta data és un clar punt d'inflexió, ja que observem un fet tan rellevant com les primeres passes en la creació d'un pla d'actuació conjunta envers aquest col·lectiu. Ara bé, la creació com a tal de la Xarxa d'Atenció Integral a les Persones Sense Llar de Tarragona (a partir d'ara XAIPSLLT) no és fins al setembre de 2017. Aquell any, va aparèixer una proposta europea de recompte de persones sense llar. A Tarragona va fer-se més tard que a les altres capitals de província de Catalunya, concretament, durant maig de 2017. Per fer-lo es va haver de treballar conjuntament entre les entitats i recursos de la ciutat que treballaven amb el col·lectiu. Va ser a arrel d'aquest recompte que es va decidir continuar amb el treball conjunt i crear la XAIPSLLT.

Impulsada directament per l'Institut Municipal dels Serveis Socials, el seu objectiu principal és que tots els participants de l'atenció a les persones sense llar de la ciutat es coneguin entre ells i siguin conscients del que s'ofereix a nivell de ciutat i comparteixin un mateix marc d'actuació, sense fer cap mena de distinció entre les entitats, organitzacions i administracions, independentment de si formen part del sector públic o del sector privat. Si els dos sectors actuessin de forma independent i sota uns criteris completament diferents, la qualitat de les intervencions i les atencions sortiria perjudicada i els usuaris podrien trobar-se enmig de processos irregulars i multidireccionals en el moment d'estar en contacte amb diverses institucions o serveis alhora. La idea és que davant d'una necessitat emergent, la XAIPSLLT sigui capaç de donar resposta de manera coordinada, efectiva i espontània, i això és impensable si els integrants no es coneixen entre si i no hi ha vincles establerts, segons paraules d'un/a dels representants de la secretaria tècnica de la mateixa xarxa durant l'entrevista realitzada.

Dins del nom de la xarxa apareix l'adjectiu "integral", ja que aquesta permet abordar cada cas des de totes les vessants possibles, és a dir, incidint en l'àmbit laboral, el socio sanitari, el formatiu, el de l'habitatge... Mitjançant la coordinació

entre entitats del tercer sector i els representants de l'administració pública, es busca assolir una optimització dels recursos que beneficiï directament els usuaris amb una cobertura de les seves necessitats més eficient.

I com descriuríem el model d'intervenció cap al col·lectiu des de la Xarxa? La dinàmica consisteix en posar el cas al centre, mentre els diversos recursos, projectes i serveis exposen el que ells poden aportar-hi, tot i que cada un d'ells posseeix les seves particularitats a l'hora d'actuar. Així doncs, es podria dir que el model de treball és transversal.

Es realitzen un mínim de dos plenaries a l'any. Un a la meitat de l'any (on fa una relació de l'evolució de la xarxa) i l'altre com a tancament al finalitzar l'any on es fan propostes conjuntes i on es decideixen les comissions de l'any següent. Durant tot l'any, però, les comissions fan la funció de canal des d'on s'informa de les novetats, canvis, activitats d'interès... El nombre de comissions de la xarxa pot variar lleugerament segons l'any.

1.4. Recursos i serveis a la ciutat de Tarragona:

Les necessitats de les persones sense llar son diverses. Algunes poden arribar a ser exclusives del cas concret, mentre que d'altres s'acostumen a repetir amb més freqüència. Per fer front a aquesta diversitat de la demanda, la XAIPSLLT aglutina un conjunt de serveis força ampli que es centra en diversos blocs, segons el tipus de necessitat. Aquest catàleg facilita en gran mesura reconèixer amb facilitat aquells serveis i recursos disponibles. Podria dir-se que actua com a punt d'inici que facilita el treball en xarxa entre tots els actors implicats.

I com ho fa el catàleg per classificar els diferents recursos i serveis? Doncs mitjançant 7 blocs temàtics segons l'àmbit d'actuació. En cada bloc hi consta un llistat d'aquests acompanyats d'informació addicional sobre els mateixos (qui ho impulsa, els horaris d'atenció, requisits...).

Ara bé, alguns d'aquests apartats es centren en serveis i institucions molt generalistes, així que anomenarem només els que resulten més d'interès pel col·lectiu de les persones sense llar.

Pel que fa a l'**habitatge**, existeixen serveis i recursos com els allotjaments temporals activats en casos d'emergència (en episodis d'hivern amb temperatures especialment baixes, per exemple), albergs temporals, pisos destinats a persones en exclusió residencial, etc... Són impulsats i oferts per institucions i entitats com l'Institut Municipal de Serveis Socials, la Fundació Bonanit, Creu Roja, la Fundació Suport Social i Solidari i l'Oficina Local d'Habitatge.

En el cas de l'**alimentació**, trobem aquells serveis destinats a cobrir la necessitat d'obtenir un mínim d'aliments per aquells que presenten dificultats per aconseguir-ho. Es tracta de menjadors socials, repartiments d'aliments... A càrrec d'entitats com Càritas Interparroquial de Tarragona, Creu Roja, Fundació Formació i Treball, Associació Joventut i Vida, Comunitat Sant Egidi, ONG Adra, Associació Pax Mundo i Associació Sociocultural Porta a l'Esperança.

Respecte a la **higiene**, trobem alguns serveis que inclouen serveis de dutxes, de bugaderia, de perruqueria, d'accessibilitat a la roba... Aquí trobem organitzacions com Càritas Interparroquial de Tarragona, Càritas Diocesana de Tarragona, Creu Roja, l'Associació Manantial de Vida, l'Institut Municipal de Serveis Socials...

També trobem els serveis i entitats que ofereixen **atenció social**, és a dir, aquells que es dediquen a les atencions, les acollides, els acompanyaments, l'assessorament i l'orientació en diverses temàtiques. Algunes de les entitats que els ofereixen són l'Institut Municipal de Serveis Socials, Càritas Interparroquial de Tarragona, Creu Roja, els Serveis Socials Penitenciaris, el PAS (Punt d'Atenció) i el Col·legi d'Advocats.

1.5. Concepte de treball en xarxa (diferents visions i definicions)

És important que els diversos serveis i institucions que treballen amb el col·lectiu de les persones sense llar es coordinin entre ells, encara que aquesta col·laboració i organització no vingui imposada des de l'Estat. En moltes ocasions, aquest no centralitza i unifica uns mateixos criteris d'actuació i, si això no es "contraataca" amb una organització conjunta i una coordinació en les accions podem trobar-nos amb intervencions ineficients i, fins i tot, la cronificació dels usuaris els quals es veuen obligats a passar el dia desplaçant-se pel municipi d'un servei a un altre (Bachiller, 2010).

Però què entenem per treball en xarxa? És sinònim de coordinació? Generalment, es defineix com la col·laboració entre dos o més **professionals** per tal d'abordar un cas comú. Aquesta "col·laboració" es fa mitjançant l'establiment d'unes metes i objectius compartits. La coordinació, en canvi, es centra en els acords col·laboratius que es fan entre **serveis** i/o **institucions en el marc dels programes d'actuació** (Ubieto, 2007). Sigui com sigui, estem parlant de l'existència de xarxes interrelacionades que uneixen diverses entitats en un marc de col·laboració que sorgeix de la necessitat de fer front a un cas comú o a un mateix problema. Una xarxa permet a aquells que en formen part potenciar els propis recursos i contribuir a la resolució d'un mateix problema que "preocupa" totes les parts (Rizo, 2006). Les xarxes, però, no poden existir sense un reconeixement de la interdependència entre els professionals i els serveis que la formen (Ubieto, 2007).

El treball en xarxa, però, es fragmenta en diversos models segons la seva organització. Tal com ens diu Ubieto (2007), en podem determinar dos de principals:

El primer s'aconsegueix a l'organitzar la xarxa a partir del lloc de partida, és a dir, des d'allí on "s'agafa" el cas. Treballar d'aquesta manera permet abordar els casos des d'una perspectiva analítica global que té en compte la particularitat de cada situació. Les demandes de l'usuari poden distribuir-se de manera organitzada entre els diversos especialistes. Per fer-ho cal que les relacions

entre els professionals implicats siguin constants i fluïdes. Aquestes sorgiran arran d'un interrogant o mancança que els posa a treballar conjuntament. És important que existeixi un pacte entre ells que proporcioni unes referències clares i comunes, transparència en la metodologia i unes metes i objectius ben concretats. Tenir aquest pacte previ també facilita l'organització i la mediació entre serveis.

L'altre model es caracteritza per la creació d'un circuit pel qual l'usuari circula mogut per les derivacions que els professionals de la xarxa fan cap a altres professionals que també formen part d'aquesta; sempre partint d'uns protocols establerts prèviament. En aquest model existeix el perill que l'usuari acabi a la deriva, anant d'un servei a un altre constantment. En el treball en xarxa és essencial que tots els professionals participants mantinguin una bona comunicació entre ells i comparteixin informació sobre l'usuari, ja que, en cas contrari, aquest haurà d'explicar la seva situació moltes vegades i la relació entre el cas i el professional en qüestió començarà de zero cada vegada. Tot i que amb aquest model t'assegures que l'usuari rep atenció de professionals especialitzats en totes les dimensions de la seva problemàtica, és cert que podria no ser el mètode més eficient i dinàmic.

Actualment, d'una manera o d'una altra, tots els serveis formen part d'alguna xarxa. Es podria dir que és un requisit indispensable a l'hora de crear i posar en funcionament un projecte. Avui en dia és impossible pensar en una intervenció professional a una problemàtica que es dugui a terme de forma completament individual, sense cap tipus d'intervenció externa (Ubieto, 2007). En el cas concret de la intervenció professional en l'àmbit del treball social, és encara més difícil, ja que moltes de les problemàtiques que es presenten són complexes i amb multitud de dimensions. Generalment, els casos dels usuaris atesos són sofisticats i els caracteritza el fet d'estar formats per diversos contextos relatius a diferents especialitzacions (justícia, renda, consum...) i és impossible donar-los resposta des d'un únic servei i que aquesta sigui integral i completa (Castillo, 2009).

Sigui com sigui, el treball en xarxa requereix un canvi de perspectiva per part dels professionals. Ja no es tracta de realitzar feina individualment tenint en compte només la lògica d'un mateix i de la seva professió. Cal deixar de veure les aportacions d'altres professionals com a intromissions i fer-ho com a aportacions o reforços (Vilar, 2008). Aquí és on entra en joc el concepte de "l'ego". Segons l'actitud o postura que adopti el tècnic en el moment de treballar conjuntament amb altres tècnics, resultarà molt més complicat que la intervenció es basi en més d'un criteri professional i que l'estructura de treball sigui horitzontal.

Clarament, el treball en xarxa es recolza fortament en una eina molt útil, la qual en facilita la seva aplicació de forma innegable. Estem parlant de les aportacions d'internet en el treball en xarxa. Aquesta eina fa possible la comunicació immediata entre els implicats i aporta millores en la optimització del temps i dels recursos disponibles. El fet de no precisar d'uns recursos materials com a tals ni d'un espai físic a compartir a l'hora de reunir-se i intercanviar informació és, sens dubte, una clara millora en la fluïdesa de les relacions. La seva aplicació ha estat a gran escala i la seva normalització ha fet impossible pensar en una manera de treballar que no passi per aquesta eina. S'ha convertit en una manera de fer les coses que substitueix totalment les anteriors. Gràcies a ella han sorgit noves maneres de treballar i coordinar-se mitjançant xarxes a escales impensables que permeten abandonar la linealitat i la centralització (Dorado, 2006). De la mateixa manera que internet va aparèixer per quedar-se, també ho fan les tecnologies en general. Tot i així, aquestes estan en un constant procés de canvi i evolució. Això força a aquells que les utilitzen a fer-ho amb elles ja que, de no fer-ho, existeix el perill de quedar-se enrere i reduir la qualitat del servei que s'ofereix. És necessari adaptar-se als canvis de forma activa. Això ens porta a una altra qüestió. Té tothom la mateixa facilitat d'adaptació? La resposta és no. De cara als professionals, aquest fet pot no suposar importants dificultats, però de cara als usuaris la utilització en massa de la tecnologia fa que aquells que no disposen dels recursos necessaris per treure'n profit es quedin al marge, en una situació pràcticament discriminatòria. En aquest context, d'acord amb el que ens diu

Dorado (2006) podem parlar fins i tot d'exclusió social generada per una "bretxa digital" que es converteix en "bretxa social".

Però no és l'únic autor que ens exposa aspectes negatius del treball en xarxa. El cert és que aquest ha rebut altres crítiques. En el seu estudi, Ubieto (2012) comparteix uns quants punts de vista interessants. Alguns fan referència als excessius costos i manca d'efectivitat que genera el fet d'haver de fer constants reunions entre els professionals implicats. Altres defensen que l'aplicació del treball en xarxa, al no tenir sempre un suport polític fort, esdevé inestable i depèn exclusivament de la voluntat dels professionals sense directrius comunes. També es fa referència al dilema de la confidencialitat, ja que treballar en xarxa suposa compartir dades personals amb múltiples serveis i institucions.

2. Materials i mètodes

Tal com ja s'ha comentat, la metodologia emprada ha estat la recerca d'informació a través d'estudis i escrits previs d'autors que han estudiat el treball en xarxa i el col·lectiu de les persones sense llar. Addicionalment, s'han realitzat un total de tres entrevistes a tècnics vinculats a la XAIPSELLT. Les dues primeres han estat a tècnics d'entitats pertanyents a la xarxa i la tercera a un responsable de la secretaria tècnica de la mateixa (que pertany a l'administració pública). Així doncs, l'escolliment de la mostra ha estat intencionat, ja que es buscava aconseguir la representació tant de les entitats del tercer sector social de la ciutat de Tarragona participants com de la mateixa secretaria tècnica. Les entrevistes s'han fet en format semi-obert i de manera telemàtica. Una d'elles va ser gravada en vídeo per al seu posterior anàlisi. Les entrevistes han estat confidencials i anònimes, és per aquest motiu que no han aparegut noms al llarg de l'article.

3. Resultats i discussions

Tal com ja s'havia avançat, la intenció era entrevistar representants de diverses entitats que formen la XAIPSELLT, així com amb un membre de la secretaria tècnica de la pròpia xarxa que forma part de l'administració pública. Abans de parlar dels resultats, però, és convenient descriure breument quines són aquestes entitats:

	Càritas Interparroquial de Tarragona	Fundació Bonanit	Administració Pública de Tarragona
Àmbit	Estatal	Local	Local
Tipologia	Sense ànim de lucre	Sense ànim de lucre	Prestadora
Zona d'actuació	Tarragona + els seus barris	Tarragona	Tarragona + els seus barris
Col·lectius amb els que es treballa	Persones en situació de vulnerabilitat i/o exclusió social	Persones sense llar	Ciutadania

Taula 2. Elaboració pròpia

A diferència de les altres dues, Càritas té delegacions arreu del país. De fet, la institució treballa també a nivell europeu. En el cas de la fundació i de l'administració s'observa que, tret d'alguna coordinació amb entitats fora de la ciutat o alguna reunió intermunicipal més de l'estil debat o de compartiment d'experiències, es treballa exclusivament a nivell local.

Pel que fa a l'estructura utilitzada per a l'exposició dels resultats i discussions, es dividirà en diversos subapartats, segons els diferents punts rellevants a tractar: el concepte de la interdependència, la comunicació, les barreres del treball en xarxa, l'efectivitat del treball en xarxa i el marc de la pandèmia.

Interdependència:

La quina cabuda té el concepte de la interdependència entre els membres de la XAIPSELLT? El missatge de tots els entrevistats va ser similar en aquest aspecte: consideren que no existeix la dependència com a tal, sinó que la relació simplement facilita la feina i fa que les intervencions guanyin certa qualitat i eficàcia, ja que cadascú posseeix les seves eines. Per tant, tots estan d'acord en que les relacions establertes ofereixen certes millores en la feina, però la naturalesa d'aquestes no és precisament de dependència. Com ja s'ha dit en diverses ocasions, el col·lectiu presenta casos sofisticats, i donar-los resposta de manera integral des d'un únic servei és impossible (Castillo, 2009); ara bé, cada entitat o servei es limita a oferir els seus serveis de manera més específica i, per fer-ho amb plenitud, no requereix de la cooperació amb altres entitats.

Així doncs, es podria dir que la funció de cada entitat és força concreta i la realitzen de manera completament autònoma. Si les necessitats dels usuaris no poden ser cobertes per ells, es realitza la derivació. Per tant, el model té algunes similituds amb el segon model descrit per Ubieto (2007), on l'usuari es veu immers en un circuit mogut per derivacions, segons els serveis que ofereix cada servei o entitat.

Arran del debat d'aquesta qüestió en va sorgir una altra que no havia estat plantejada en un inici: l'administració pública i les entitats del tercer sector es necessiten entre si? La representant de la secretaria tècnica de la XAIPSELLT considera que sí, però que sempre hi ha certa desconfiança entre ambdues cares (així com una lluita de poders) i que, per evitar duplicar esforços, cal una comunicació fluïda quan es desitja crear un nou recurs o servei. Abans de fer el pas, cal veure si altres ja n'ofereixen un de similar i, en cas afirmatiu, s'ha de procurar que el nou servei o recurs cobreixi allò que el ja existent no pot. Això es relaciona amb les paraules de Vilar (2008) quan ens deia que les aportacions d'altres professionals a la nostra feina s'han de veure com a reforços i no pas com a intromissions.

Comunicació:

Pel que fa a la comunicació entre els membres de la xarxa, existeixen les comissions que ja havíem anomenat anteriorment, les quals actuen com a enllaç. Després, cada entitat té la llibertat de comunicar-se i relacionar-se amb les entitats amb les quals col·laboren més. Els representants de les entitats del tercer sector entrevistats (Càritas Interparroquial i Fundació Bonanit) coincideixen en què amb qui més treballen és entre elles, amb Creu Roja i amb l'Institut Municipal de Serveis Socials de Tarragona. En qualsevol cas, en el marc de la pandèmia la comunicació és sempre mitjançant eines telemàtiques com el correu electrònic, reunions a distància i trucades telefòniques.

Recordem també que mitjançant les comissions es marquen uns objectius i metes comuns entre els membres de la xarxa i que, per tant, s'estableix un pacte previ, tal com ens deia Ubieto (2007) en el primer dels seus models descrits.

Barreres del treball en xarxa:

En les entrevistes es pregunta concretament per les barreres vigents en el model del treball en xarxa i els tècnics en puntualitzen diverses. Principalment, es parla de la diversitat en les metodologies de les entitats (cosa que dificulta posar-se d'acord en algunes situacions) i la lentitud de les coordinacions. També es parla de la manca de formació en treball comunitari que presenten alguns tècnics, cosa que dificulta el treballar en un marc col·laboratiu que engloba diverses entitats i recursos i on participen un gran nombre de tècnics i professionals. Són aspectes a tenir en compte de cara al futur i a l'evolució del treball en xarxa.

Recordem que, en el seu estudi, Ubieto (2012) posava sobre la taula dues característiques del treball en xarxa que considerava negatives: el principi de confidencialitat i el fet que el treball en xarxa no obté sempre un suport polític ferm (és a dir, que no existeix ni legislació ni directrius que indiquin la necessitat de treballar en xarxa). Els tècnics entrevistats mostren consciència del primer fet, però defensen que si es comparteix informació és sempre en benefici de la persona i que cada entitat té el seu sistema d'encriptació i protecció de dades.

Respecte a la segona qüestió, observem que aquesta mancança és contraatacada pels mateixos professionals i per Serveis Socials, els quals promouen el treball en xarxa per voluntat pròpia degut a que ho perceben com una necessitat real.

Efectivitat del treball en xarxa:

Com ja sabem, s'ha qüestionat l'efectivitat del treball en xarxa. Des de la secretaria tècnica de la XAIPSELLT, però, es fa una reflexió/observació que caldria tenir en compte. Actualment no existeixen uns indicadors reconeguts per fer-ne una avaluació tècnica, però sí que es poden observar els resultats i els canvis que han sofert les actuacions i les col·laboracions en el marc de la xarxa. Després d'analitzar-los es fa la següent afirmació: el treball en xarxa és rendible a llarg termini. Els resultats de l'aplicació del treball en xarxa no es veuen immediatament, sinó que no és fins que s'han creat certes sinergies i dinàmiques personals entre aquells que formen la xarxa. En altres paraules, és quan ja tenim uns precedents i un coneixements més amplis, cal que el grau de consciència de les altres entitats, recursos i serveis creixi i esdevingui complet. I això s'aconsegueix amb el temps.

El marc de la pandèmia:

Tot i que no és el focus de l'estudi, és prou rellevant fer un breu apunt sobre el col·lectiu de les persones sense llar en el marc de la pandèmia a la ciutat. Les dades ens indiquen que no hi ha hagut cap brot de Covid-19 als espais habilitats com a allotjaments temporals (com el Palau Firal i de Congressos). Això ens indica que se'ls ha protegit i s'ha tingut cura en tot moment de que les mesures de seguretat eren respectades. Alguns tècnics membres de la xarxa defensen la idea que les persones que viuen al carrer no estan tan exposades com ens imaginem. Hi ha més perill de transmissió vírica en reunions socials i/o familiars que no pas en els ambients als que ells estan acostumats. No podem, però, obviar l'altra cara de la realitat del col·lectiu, i és que la seva situació els ha impedit seguir les instruccions de confinament dictades pel Govern i seguir les mesures higièniques i de seguretat que es recomanen des de l'àmbit sanitari. A

banda d'això, recordem que entre les persones sense llar trobem molts casos de vulnerabilitat, ja sigui per raons de salut, malalties, addiccions i, fins i tot, barreres en la comunicació degut a l'idioma.

4. Conclusions

Després de tot el procés de realització d'aquest article, em reafirmo en la idea que el treball en xarxa és molt necessari en l'àmbit de l'atenció a les persones sense llar, ja que aquest col·lectiu presenta problemàtiques multicausals i unes necessitats àmplies. Això fa que cada entitat presti els seus serveis i recursos específics de manera més o menys independent respecte a les altres entitats públiques i privades que treballen amb el mateix col·lectiu, però que els usuaris que hi participen o en fan ús es vegin obligats a moure's entre elles, ja que les seves demandes i necessitats com a col·lectiu són extenses i engloben molts àmbits especialitzats. Tal com deia Bachiller (2010), el fet d'haver-se de desplaçar físicament d'un punt a l'altre de la ciutat per participar en els serveis pot ajudar a la cronificació dels usuaris, ja que es veuen obligats a dedicar gran part del seu temps a aquestes activitats. Però també és aquí on el treball en xarxa obté veritablement importància, en el fet que, si no es treballa sota uns objectius comuns, els usuaris seran incapaços de moure's en una única direcció, sinó que ho faran segons molts criteris que poden no coincidir o fins i tot ser contradictoris. Si sumem el fet que els usuaris dediquen gairebé tot el seu temps a assistir als serveis i a desplaçar-s'hi i el fet que cada un d'aquests es mou regit per uns objectius ben diferenciats, ens adonem que les intervencions poden perdre gran qualitat.

Reconec que abans de començar a escriure aquest article (i abans de començar cap tipus de recerca) em pensava que el concepte de la interdependència seria molt vigent en les entitats membres de la xarxa i que moltes d'elles completaven les seves atencions gràcies a la col·laboració amb altres entitats membres... Després de realitzar les entrevistes, però, ha canviat totalment el meu punt de vista al respecte. S'ofereixen uns serveis específics de forma completament

autònoma i la col·laboració amb altres entitats no és un requisit indispensable, és més aviat una eina útil pel que fa a la dinamització i l'eficàcia.

S'ha avançat molt en la conceptualització de les persones sense llar en general i la creació de la XAIPSELLT a la ciutat ha estat un pas importantíssim que ha fet real i ha donat al col·lectiu la importància, el reconeixement i l'atenció que mereixen com a persones. Perquè tot i ser un dels col·lectius més propers a l'exclusió social, no deix d'estar format per persones que no mereixen que se les aparti des d'un punt de vista tècnic i/o institucional.

Actualment, part de la terminologia emprada per referir-se a una persona sense llar ha quedat desfasada, doncs ja no inclouria a tot el col·lectiu d'acord amb la percepció que tenim. Tal com ens deien Panadero i Vázquez (2012), els conceptes (o la idea que es té d'aquests) evolucionen junt amb la societat. És el cas de mots com transeünt o rodamón, els quals semblen referir-se només a aquelles persones que duen un estil de vida completament nòmada basat en el desplaçament constant entre municipis o entre zones del mateix municipi. És que potser no existeixen persones sense llar que s'instal·len durant llargs períodes de temps al mateix lloc on també hi fan vida? Segons la visió del/la representant de la secretaria tècnica de la XAIPSELLT i de la meua pròpia durant la realització de les pràctiques universitàries podem afirmar que sí que existeixen i és per això que el concepte que tenim s'ha vist obligat a evolucionar.

El treball en xarxa no és perfecte, presenta algunes característiques que li impedeixen ser-ho, com ara el xoc ideològic i/o metodològic dels que hi participen o la necessitat de formació dels professionals en el camp del treball comunitari, ja que no tothom està preparat per fer-ho. Apostar per aquesta formació pot ser el següent pas per optimitzar les actuacions a la ciutat, tot i que, probablement, podria aplicar-se també a molts altres àmbits i regions territorials. A més a més, és molt difícil (per no dir impossible) que els resultats del treball en xarxa i, en aquest cas, de la XAIPSELLT donin els seus fruits immediatament després de la seva aplicació. És necessari un temps perquè les relacions flueixin i les actuacions vagin optimitzant-se mentre els implicats es coneixen cada vegada

més entre ells. És com una d'aquelles inversions de futur que ens fan dubtar durant els primers dies, però que al final no ens penedim d'haver-les realitzat.

Però és essencial que els membres de la xarxa siguin conscients dels objectius de la mateixa i en treguin el màxim suc i rendiment. En cas contrari, els beneficis i resultats d'una xarxa d'aquesta magnitud es veurien fortament afectats. És per això que són realment necessàries figures com la de dinamitzador/a, per tal d'assegurar-se que el camí conjunt que s'està prenent és el correcte i que tots els implicats n'afavoreixen el seu recorregut, per dir-ho d'alguna manera.

Com podem veure, doncs, tot té la seva cara fosca. Poques coses són òptimes o perfectes. Sempre hi ha aspectes negatius a tenir en compte i a millorar. El treball en xarxa no n'és una excepció. El seu grau d'utilitat no el fa exempt de rebre crítiques, ja sigui per part dels usuaris o dels mateixos professionals que treballen utilitzant els mètodes propis d'aquest.

Les reunions cícliques de la XAIPSLLT permeten posar en comú els diversos punts de vista i fer un anàlisi de les necessitats del col·lectiu. Serveix també per posar de manifest les carències de la xarxa i per establir uns marc d'actuació compartits que tinguin una fonamentació tècnica i teòrica vàlida. No cal dir que tant les mateixes reunions com la comunicació constant entre els membres de la xarxa i les comissions permet també que la informació rellevant i les actualitzacions de tot tipus en l'àmbit flueixin dins d'un circuit que connecta les entitats.

5. Bibliografia i Webgrafia

AVRAMOV, D. (1995) Homelessness in the European Union: Social and Legal Context of Housing Exclusion in the 1990s. Fourth Research Report of the European Observatory on Homelessness. edn. Bruselas: FEANTSA.

Banc Mundial. (2018). *World Bank Group - International Development, Poverty and Sustainability*. <https://www.worldbank.org/en/home>

CASTELLS, Manuel (2000). La era de la información. Economía, sociedad y cultura. Madrid: Alianza Editorial.

D'Arrels, E. (s. f.). La problemàtica. Arrels Fundació. Recuperat de <https://www.arrelsfundacio.org/persones-sense-llar/problematica/>

FEANTSA, Fondation Abbé Pierre (2020). *Fifth overview of housing exclusion in Europe*. Recuperat de https://www.feantsa.org/public/user/Resources/resources/Rapport_Europe_2020_GB.pdf

Generalitat de Catalunya. (2020). gencat. <https://web.gencat.cat/ca/inici>

LAURENSEN, Penelope; COLLINS, Damian (2007). "Beyond Punitive Regulation? New Zealand Local Governments' Responses to Homelessness", *Antipode*, 39 (4), pp. 649-667

Matulič, M.A., Munté, A., de Vicente, I. y Redondo Sama, G. (2021). Sinhogarismo en tiempos de confinamiento: Vivencias profesionales y ciudadanas en la ciudad de Barcelona. *Itinerarios de Trabajo Social*, 1, 15-22. <https://doi.org/10.1344/its.v0i1.32254>

Panadero, S. y Vázquez, J. (2012) *La investigación sobre personas sin hogar y los recursos de atención al colectivo*. En C. Zúñiga (ed) *España: Evolución, Situación actual y Equidad: Aportes y Desafíos*. Madrid: Colección Praxis Psicológica

Rey, F. (abril 13, 2020) ¿Grupos vulnerables o vulnerados?. *El País*. Recuperat de <https://www.iecah.org/index.php/articulos/3657-grupos-vulnerables-o-vulnerados>

ROMERO, Juan; PÉREZ, Javier; GARCÍA, Joaquín (1992). Desigualdades y nueva pobreza en el mundo desarrollado. Madrid: Editorial Síntesis

SALES, A. (2014) *Crisi, empobriment i persones sense llar*. Dossier Catalunya Social. Propostes del tercer sector. Recuperat de <https://www.tarragona.cat/serveis-a-la-persona/fixers/altres/sensellarisme2017/crisis-empobriment-persones-sense-sostre>

VILAR, J. (2000). *Límites y posibilidades de los códigos deontológicos*. En Arts Brevis. Anuari de la Càtedra Ramon Llull de Blanquerna 1999 (pp. 275-294). Barcelona: Universitat Ramon Llull

VILAR, J. (2001). *L'ètica en la pràctica quotidiana de les professions socials*. Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa, 17, 10-27.

VILAR, J. (2008). *Implicaciones éticas del trabajo en red y la acción comunitaria*. Cultura y educación. Barcelona: Universitat Ramon Llull

Justificació d'escolliment de la revista

Tot i que no sóc precisament un gran lector i consumidor d'aquesta classe de revistes, coneixia l'existència de la Revista del Treball Social prèviament. L'objectiu principal d'aquesta és aportar coneixements teòrics i pràctics (amb reflexions crítiques) sobre temes d'actualitat relacionats amb la intervenció social professional. El contingut del meu article em fa pensar que li és força adient tenint en compte la funció principal de la revista: aportar als seus lectors (la gran majoria d'ells professionals del treball social) una recerca, anàlisi i, en definitiva, una visió crítica d'una realitat d'especial importància en l'actualitat com és el col·lectiu de les persones sense llar i l'atenció que reben des de les institucions públiques i privades... Ho vaig veure com una gran oportunitat d'arribar a alguns dels professionals del sector per tal de promoure la reflexió sobre el tema i, si fos possible, fer veure l'existència de possibles optimitzacions del treball en xarxa en el camp del treball social en general, no només en el destinat exclusivament al col·lectiu en qüestió. Així doncs, no em faria res mirar de sol·licitar la publicació real a la revista, tot i que això ho decidiré en funció de l'opinió del tribunal.